

Når plejebørn fortæller om deres forældre

Stinne Lau Tvede, projektleder, Børnetinget

På hjemmesiden kaldet Børnetinget (www.boernetinget.dk) kan plejebørn og tidligere plejebørn skrive sammen om alt, hvad der optager dem, og de kan få spørgsmål besvaret i en brevkasse bestyret af tre voksne, tidligere plejebørn. De skriver om mange forskellige emner som fx kærester, forskelsbehandling, ensomhed, mobning, plejeforældre, søskende de savner og søskende de irriteres over. Men mest af alt er de optaget af deres egne forældre.

Derfor er der god grund for forældre til plejebørn til at besøge Børnetinget en gang i mellem og lære af børnenes fortællinger. Det *kan* være barsk læsning, for der er ikke lagt fingre imellem. Hverken når det handler om, at plejebørn savner deres forældre smerteligt og ønsker sig hjem med det samme, eller når plejebørn skriver, at de hader deres forældre og aldrig vil se dem mere. De hårde ord vidner om, at det er dybe følelser børnene nærer for deres forældre. Netop derfor kan det at læse fortællingerne og lære af dem gøre forældre bedre til at hjælpe børnene til en bedre anbringelse. I denne artikel gives en forsmag på, hvad børnene bl.a. fortæller hinanden og beder om hjælp til, når de skriver om deres egne forældre. Det er hård men forhåbentlig lærerig læsning.

Hvad sker der, når jeg ikke er der?

Det, at de børn, der skriver på Børnetinget, er flyttet fra deres forældre, har altså på ingen måde gjort, at de har glemt dem, eller har kunnet lægge låg på deres følelser og problematikker i relation til forældrene.

Tværtimod kan nogle ting være blevet sværere for plejebørnene i deres forhold til forældrene efter adskillelsen. Nogle breve på Børnetinget kredser om de bekymringer, plejebørnene gør sig, og det savn de har, når de ikke længere ser deres forældre dagligt. Se for eksempel følgende citater:

”Min mor drikker, og jeg så hende i dag, men nu kan jeg IKKE få hende ud af mit hoved. Jeg savner hende. Hvad skal jeg gøre???”

”Min mor og far har slået hinanden. De har sparket hinanden. De bliver begge to meget hysteriske. Jeg er hos min mor og far hver anden weekend og jeg tænker tit på, hvordan de er over for hinanden.”

”Kære brevkasse og alle andre. Når min mor er syg, tror jeg altid, at det er min skyld. Er det det?”

Forældre kan næppe helt fratage børnene hverken savn eller bekymringer, men kan man ikke i vid udstrækning forsøge at berolige og opmuntre børnene, så de kan fokusere på de gode tanker om deres forældre, når de er uden for rækkevidde?

Tilknytningen til forældrene

Et af de andre emner børnene ofte tager op på Børnetinget er *samværet* med forældrene. Når børn og forældre ikke bor sammen, overgår samværet til nogle mere strukturerede rammer, hvor der skal aftales tidspunkter, hyppighed, varighed osv. Det kan for nogle børn være en stor fordel, mens det for andre føles snærende og tvunget. Dette citat fra et 13-årigt plejebarn er et eksempel på det sidste:

"(...) jeg ser min far en gang hver 4. uge... (...) Og jeg vil helst være fri, for jeg bryder mig ikke om ham. (...) Jeg føler bare, at han er en tilfældig mand, som jeg SKAL mødes med... (...) Har I nogen idéer til, hvordan jeg skal overleve 1½ år endnu, mens jeg skal se ham en gang om måneden...?"

Måske har dette plejebarn lige nu mest lyst til helt at bryde kontakten med sin far, fordi han/hun ikke føler en følelsesmæssig tilknytning. Men det spring er der andre, der har taget, og det er, som nedenstående citat viser, slet ingen let beslutning. I hvert fald kan man risikere at fortryde den igen:

"Jeg har en far, som drikker, men det kan jeg ikke lide, så nu har jeg valgt at "slå hånden af ham". Er det ondt gjort af mig?? Jeg føler bare, at det var det rigtige at gøre på det tidspunkt... Men nu er det, som om jeg fortryder... Er det dårlig samvittighed?", spørger en 15-årig pige i brevkassen.

Det at være adskilt fra forældrene i lang tid giver nogle børn og unge lejlighed til at tage deres forhold til forældrene op til overvejelse. Det kan der komme svære beslutninger ud af, som fx dette at bryde kontakten, men der kan også komme triste erkendelser eller spørgsmål om forholdet til forældrene ud af tankerne, som de næste tre citater på forskellig vis illustrerer:

"Jeg ser mine forældre, når det passer mig egentlig. Det er bare mærkeligt, for har ikke rigtig noget forhold til dem mere, kender dem slet ikke. Og de kender heller ikke mig og aner ikke, hvad der sker i mit liv." Dette fortæller en pige på 18 år.

Man får indtrykket, at pigen er relativt afklaret med sit forhold til forældrene, og at hun er tilfreds med hyppigheden af samværet. Det er bare ikke ensbetydende med et uproblematisk og tilfredsstillende forhold. Tværtimod fornemmer man, at pigen er ked af, at forholdet til forældrene ikke er tættere og dybere end det er.

"Jep, jeg ser min far, og min mor har jeg ikke set i ca. 5 år... Men er også lidt ligeglad. Hun gør intet for at komme i kontakt med mig – og selv hvis hun gjorde, så ville jeg afvise!", sådan skriver at plejebarn på 13 år.

Sådanne hårde ord kan ses som en beskyttelsesstrategi: Hvis mine forældre ikke gider mig, så gider jeg i hvert fald heller ikke dem! Men hvis det virkelig er sådan det skal være, så ville det være at foretrække, hvis barnet selv kunne være den, der valgte forældrene fra, som man ser det af sætningen, 'og selv hvis hun gjorde, så ville jeg afvise'. Det gør selvfølgelig ondt at føle, at man er blevet valgt fra af sine egne forældre. Det vidner næste citat også om:

"Hej alle sammen. Jeg ved ikke, om jeg kan lide min mor. Hun drikker, og jeg ved ikke, om jeg elsker min mor. Men jeg er også sur, fordi hun ikke vil se mig. Hvad skal jeg gøre?"

Selvom jeg ikke ved, om jeg kan lide min mor, så er jeg ked af, at hun har valgt kontakten med mig fra. Det spørgsmål ville jeg gerne kunne afgøre, hvis jeg bare kunne lære hende at kende! – synes beskeden at være.

Hjem til forældrene igen?...

Er man først flyttet væk fra sine forældre, så kan man – i hvert fald i princippet - også flytte hjem igen. Og denne mulighed – hvad enten den er reel eller ej – giver mange plejebørn svære spekulationer at tumle med.

Generelt er det indtrykket, at der bag de mange bekymringer og hårde ord er megen kærlighed og loyalitet rettet mod forældrene. Og for nogle børn er der en vedholdende drøm om en dag at komme tilbage til forældrene og bo, hvilket disse to citater illustrerer:

”Jeg er en pige på 12 år, jeg vil bo hjemme hos min mor.”

”Jeg vil gerne hjem og bo igen hos min mor og far. (...) Jeg kommer måske ikke hjem til mine forældre, før jeg bliver 13-14 år. (...) Jeg tænker tit på dem. Jeg begynder at græde, når jeg tænker på dem (...).”

Der er dog også breve, der vidner om, at muligheden for hjemflytning fylder barnet med modvilje og frygt for at blive revet ud af de trykke rammer mod sin vilje:

”Jeg elsker mig plejefamilie, og jeg VIL IKKE TILBAGE TIL MINE RIGTIGE FORÆLDRE... For jeg vil slet ikke have noget at gøre med dem, for de er ubehagelige at være sammen med... Og jeg VIL have lov til at bestemme, hvad jeg vil, og jeg VIL også selv vælge, hvad jeg vil... Og jeg elsker min plejefamilie, og de elsker mig, og sådan VIL jeg have, at det skal være for evigt”, skriver et plejebarn på 10 år.

Spekulationerne kan også opstå, når barnet mærker, at forældrene ønsker barnet hjem. Som man kan læse af denne lille korrespondance, kan også det være smertefuldt:

”Jeg begynder næsten altid at græde, når min mor og far snakker om, at de gerne vil have mig hjem. Er der andre der også har det sådan, eller er det kun mig.”

”Du er ikke den eneste, som næsten altid begynder at græde. Det gør jeg nemlig også, men min far er alt for glad, når han snakker om det... såå... holder det inde, men skriver det ned i en dagbog...”

Og det bliver ikke nemmere, hvis man ikke selv deler samme ønske, for hvordan skal man afvise uden at såre?

”Hey, er en pige på 13 år, som har det ret svært. Jeg har boet i plejefamilie i ca. 6 år, og ser ikke mine forældre ret tit. Men min far vil have mig hjem, men vil hellere blive hos plejefamilien. Hvad skal jeg sige til min far?”

Har et plejebarns forældre et ønske om, at barnet flytter hjem, er det ikke svært at forestille sig, hvilket ulideligt dilemma barnet står i, hvis det gerne vil blive i plejefamilien. Barnet føler, det har brug for en rigtig god forklaring eller undskyldning – men er det nødvendigt?

Udfordringen må være, at de voksne, der er omkring det enkelte plejebarn, sammen finder de bedste løsninger for barnet. Og at de voksne beslutter – efter at have lyttet til barnets ønsker – hvordan barnets hverdag skal se ud. Herunder hvor barnet skal bo og hvem det skal have kontakt med hvornår. Målet skal være at tage de tunge bekymringer og beslutninger fra barnets skuldre, så barnet først og fremmest kan være det, der er: Et barn.